

W. Olawa Fonda izdawums

Pi pogosta tisas

Saraksteja Apsišu Jakubs

A. Gulbja apgādība
Rēģā, Suworowa ūlā, 14

=====
Druk, Sab. „Latvijas Sargs” drukatavā, Rigā, Pauluči eelā 15.
=====

Sylts, pateikams reits ausa augusta sōkumā. Kai palākā autā bīza mygla beja itynusá mežus i dryvys. Saulá vāļ nabeja lākusá. Gaismená tik kai sōcās sveist. Sovaidi myglys čāmi beja vys-vysaiž izaōkstiejuši. Tī vāļ nicik nazacālá. Iz reita pusi tūs beja apjiemš patš gordōkīs i cītōkīs mīgs. Bet ilgi snausť tīm nabeja vairs ļauts. Īzačierkstāja putni mežā. Grízá jau seņ kai brīdynōja rudzu dryvu. Gulātōjim tī saucá, ka laiks cāltīs. Reitūs blōzma mātās ar vīnu sorkonōka. Dagumā i kvālōjumā izkōpá poša saulá nu sovys zalta laivenis, atstōdama tū leigojūt. Tōs spūdrōs rūkys aiztyka sapņōtōjus i mīga pyužņus. Jī tagad izatryuka. I rādžādami, ka patīsai aizaguliejuši, jī steigdamīs cālās kōjōs. Kiuliņu-kiulinim, cyts cytu stumdami i gryusdami, laidās jī kai nūzakauniejuši prūjom.

Dreiž dryvōs pazarōdāja dzeiveiba. Zámis kūpieji šūreit agrōk na kai cytim reitim dāvās pi dorba. Kō deļ tai? Ar rudzu pļaušonu jī beja aizakaviejuši. Leitains julá mieness jūs bez gola daudz beja vōrdzynōjš pi sīna sajimšonys. Tagad, leitam pōrstōjūt, vysi dorbi sazagyudá vīnā řaizi. Cytam beja vāļ jōnūkūp sīns, bez tō lineni kolta teirumā, rudzeiši byra ōrā, ar dorbim beja teiri koč jōnūzasyt. Cik dōrgs nabeja dorba cylvāks taidā laikā! Tō deļ sávkurs, kas tik viņ spēja rūkys kustynōť, steidzās dryvā voi pi lynim, voi pi rudzim. A pec brūkastš laika daži nu itīm pošim strōdnīkim, kuri tik ryupeigi pyulājās, steidzās otkon iz sātu atpakaļ i nagōja vairs pi dorba. Kō deļ tai? Dzierdāsīm...

Pa ceļu, kurs vādá iz Vörnānu pogosta mōji, gōja divi vaci cylvāki, veirīšs i sīvītá. Nu gausa i navareiga gōjīná, kai ari nu obim saleikušīm stōvim varāja rádzāt, ka jī beja myuža celá pādejā pusī. Obim navarāja daudz iztryukų nu sešdesmitim. Dziļōs grumbys jūs vaigūs i siermi moti izrōdāja jūs gondreiž par vāļ vacōkim. Beja nūvārōjams, ka itī ryuņu i bādu pylni vaigi nabeja vys silđiejušīs dzeivis celá sauleitī, bet gon izcītuši dīsgon vātru i nagaisa.

— Maņ baišs, Jākub, sīvītá īsōcá runu, ka nanūzakavejom. Īsim tok mudrōk! Jei skubynōdama památá sovys ryuņu pylnōs acš iz veirīti.

— Gon aizīsim laikā, Mađ, nazabeišs nikō. Tīsys veiri poši jau nav vys nu dreizijīm. Máš drūši varājam iņ vāļ tik nu pušdīnom. Kas to mýsus, tukšīnikus, pyrmūs jimš iztīsōšonā? Tī viņ jau ir pyrmī, kuri tīsys veirim atvoldzynoj mālīs.

— Tai jau dzierd, sīvītá skumeigi atsacāja. A kur to niu máš jimsim, ar kū dzirdāt tīsys veirus, máš nabadzeni? Mums jau jōpazalaiž iz tū pošu Dabasu Tāvu, kū jys sprīšs, tai jōpalīk ar mīru.

— Ka maņ i bītu pi rūkys, to teišom lobōk tū kapeiku nūsvīstu zámī, nakai tīm dzārōjim sovu syuri, gryuti peļneitū naudenī īlitu reiklī, Jākubs dusmeigi atrunōja.

— As gon, Jākub, nikō loba naparadzu. Vysu nakti mūciejūs ar nalobim sapynim. Bejom tai kai pi tīsys. Prīšksādātōjs Blōčš pīgōja maņ klōt i bārā maņ sauvī sudobra rubļus, saceidams: tys tāv par dāla audzynōšonu. A tu pīskrieji klōt, izsyti tū naudu maņ nu rūkom i aizklīdzi Blōčam: náš tu aļņī sovu naudu, — nu tōs piersti dag. Tod īsōki ar Blōči tai kai kautīs. Blōčš saklīdzá cylvākus. Tī sōcá tevi tronkōų i dzeių. As ari devūs bāgų. Blōčš ar vysu pulku mums nu pakalis. Tu gon vāļ varieji skrīų. A maņ kōjis beja kai ar svynu pīlītyš. As navarieju ni sūlá kustāt, cikom aiz baiļom napazamūdu. Oi, Jākub, sirdš maņ nikō loba naparādž: cik tei gryuta, cik gryuta! Sudobra nauda jau soka asūtá iz osorom. Tāv gon lobōk navajdzāja

Pītereiša vāst, pi tīsys. Lobōk cīstu poša kai cīsdama. Gon, varbūt Dīvenš paleidzātu...

— Navajdzāja syudzāt... Tai? lai tod mīreigi nūzaveru, kai tu vacumā miersti bodā i tovs Pītereiš (itū vōrdu Jākubs izrunōja ar sevišku napatikšonu) lai blondōs apleik i dzer!

— Sovu myužu ni ar vīnu naasu bejusā tīsā, tagad maņ jōit ar pošys vīneigū bārnu. Oi, Dīveņ, kas vyss vāļ maņ jōrādž!...

— Jōrādž, Mad, voi nav jōrādž, a taidys nabiedeibys ari navaru laiš garum, — lai tī kas izīt voi naizīt. Par kū to as asu tovys mōsys veirs i aizstōvs? Nasceitu jau nikō, kab tu varātu vāļ viļktīs poša ar sevi, voi ka as tāv spātu kū atlycynōt. Bet, kai zyni, asu ari tik naspieceigs i vōjs, ka maņ pošam it dīsgon gryuļ atsasorgōt, nu ubogu mōjis sliķšnā.

— Sorg Dīvs, Jākub, ka maņ nu tovim svīdrim jōād! Maņ pošai dāls!

— Tāv pošai dāls, kurs varātu maizi dūt, Jākubs tai runōja par vydu. Pogosts tāv tō deļ napaleidzās. Niu jōrunoj ar tīsu, lai jam atstōtū tāva montys dali izdūtu tāv, tovai vacuma iztikšonai. Kai tāvs i jō aizbiļdnis tū dreikstu prasāt i tīsai tys bēs jōklausa.

— Lai Dīvenš dūtu! Madá nūzapyutá. Voi tū varieju dūmōt, ka tāva gryuti svīdri dālam bēs jōatraun?

— Dālam? Ekur dāls! Kab dāls tū bētu peļniejš! Lobōk tod lai dāla pavysam nav.

— Nasok tai, Jākub, tai nasoki! Voi to vysi izaug taidi? Muns nūmiriejš vacōkīs dāls, Andrivs, tok beja gūdeigs puiss.

— I to tū vāļ tai nalīlieji kai Pītereiši, Jākubs jai pōrmátá.

Madá apklusu. Jākubs īgryma dūmōs. Tod drusku dreizōkim sūlim steidzās iz prīšku, cikom tyka pi Vōrnānu Lájis krūga, nu kura kaidu catūrksni verstys, kaļnenī, atsaroda Vōrnānu pogosta mōja. Tikpaļ klusi kai pīgōjuši, jī īgōja krūgā.

Ļaužu vēl nikaidu nabeja krūgā. Nu tīsojamīm mýsu veceiši beja pyrmī. Beidamīs, lai nanūzakavātu, jī beja steigušīs, kab nūsaceitā laikā, da dasmytai stuņdái pyrms pušdīņom, varātu stōtīs pi tīsýs. Atsapyusdami obi nūzasāda lelōs krūgojamōs ustobýs sīnys molā, kura beja preteim stoikai. Tá jī klusom apmaināja kaidus vōrdus sovā storpā. Jākubs izvylka sovu peipeiti i aizpeipāja tū patš ar sovom serkom. Īņ pi krūdzinīka cibenis jam beja kauns, koč i beja īrodums, ka krūga ļaudš aizpeipāja sovys peipis ar krūdzinīka serkom. Itū lobsirdeibu krūdzinīks rōdāja kai mozu atleidyņōjumu par krūgā taiseitū tiereni. Tabaka byrzumus i smolkumus izjiemš iz dalnys, jys tūs pīsūlāja Madái, lai īšniucūt, a šei jō pīsūliejumu atraidāja. Korsta laika i nūguruma deļ Jākubs izpierka pi stoikys puš stūpa ols, kuru obi pa stūpenám izdzārā.

Pamozom krūgs sōka pildātīs ar cylvākim, kuri beja paziņōti iz tīsu. Voi to cytaiži kaidis tik lelā dorba laikā kavātu dīnu? Īgōjieji vysī grīzās iz stoikys pusi. Mýsu veceiši sīnys molā palyka pavysam naivārōti. Kas gon krūgā ivāroj tū, kurs nazagrīž pi stoikys i palik sādādams koktā voi sīnys molā? Krūdzinīkam rodōs dīsgon dorba ar ols i braņdīna izdūšonu. Tīsinīku sarunys grīzās nu itōs dīnys korstō laika iz tīsýs lītom. Pazeistamī sōcā sovā storpā cyts cytam apzavaicōņ: deļkō tu atgōji? i deļkō tu? voi cyts syudz tevi, voi tu syudzi cytu? Tod gōja atbiļdis.

Tī saiminīkam beja syudzeibys pret kolpu, kolpam pret saiminīku, — tī saiminīkam ar saiminīku, kolpam ar kolpu. Mīra tī nabeja variejuši voi gribiejuši atrašņ bez tīsýs paleidzeibys.

Tá kaidis saiminīks kolpu beja aizdzinš nu dorba, kam tys beja nūsmōdiejš jō iedīni, zyrgus i dorba lītyš, nūsaukdams pošu saiminīku par „boda kōsi”, a zyrgus par „kaulu kambarim” i „žydu kleperim”. Kolps sūlājās meklāņ taisneibys. Voi to patīseigi jam asūt taida vara, darāņ ar veiru, kai pošam pateikūt, i teicās napalikšūt mīrā, lai tod šam asūt jōit koč da pošam „sinatam”.

Tá otkon kaidom valinīku mōteītom pošā Jōņu vokorā beja izacāluši vaidu laiki, deļtō ka sávkura pyrmō gribiejusá tikļ pi cepšonys, kod saimineica sovus kukuļus bejusá izcapusá. Tykuši cylōti īrūči, kaidi gadiejušis pi rūkys: ceplá slaukamō slūta i maizis lōpsta; vieļōk, kod kaušonōs palykusá nyknōka, itī tykuši atmasti. Kaušonōs pōrgōja kulāku lītōšonā i motu plyukšonā. Kaidis nu veirim pīskriejş klōt i paleidziejş sovai sīvai veikļ. Sasystō pusá beja apzajāmusá žālōtis pi tīsys partū, ka beja sajāmusá vairōk nakai ceriejusá izdūt. Jo: voi to taidu burlaku pavysam vairs navareišūt savaldāt? Tod jau taidi varūt ūtru nūsistļ i par tū lai nikō nasokūt! Napalikšūt vys gon tik ilgi mīrā, cikom taidus razboinīkus naaizdziešūt iz „pasiliju”.

Kaidam pōram tāvu beja rodusās dūmu starpeiba naudys lītā. Pītera dīnā (obi Pīteri būdami) beja kai brōli obi tápaļ krūgā dzāruši, cikom beigōs tik vīnam bejusá nauda, ar kū samoksōļ. Ūtrs Pīters lyudzş tureigōkū vōrda brōli, lai samoksojūt šō puşrubli. Kod nu savalņom dabōšūt naudu, tod atdūšūt. A vieļōk, pec pōrcīstōm pagirom, vairs nikō naatminiejş. Pyrmīs, zynoms, syudzāja par bliedeibu i apmōneišonu. Kod tu syuri i gryuti peļneisi, a ūtrs iļ i apdzārş tovus svīdrus! Voi to taisneibys vairs pavysam nav pasaulī? Lai pādejis postolu pōrş nūpleist, a taisneibys vajag dabōļ rūkā. Taidu bliedi vajag pamōcāt. I lai tī jōit koč da pošim „kriminalym”!

Kaidis cyts beja nu sova tyvōkō nūsaukts par „garpierstu” i īsōcá tīsu deļ gūda laupeišonys, sūleidams taida vōrda palaidiejam „meklāļ pakal”, lai tī koč „nazyn cik” asūt jōsamoksoj „apikatam”.

Cytam beja šys, cytam tys. I kas gon lai saskaita vysys tōs dareišonys i syudzeibys, kurys nu tīsys prasāja atmoksys i olgys? Kas bādōş par lynim, kuri kolta teirumā? Kas bādōş par rudzim, kuri byra ōrā? Kas bādōş par nūkavātōm, par veļti palaistōm dīnom?! Voi to Dīvam tryukst laika, voi saiminīkam dīnu? Kas bādōş par teiši

pūsteitu mīru i sadereibu?! Kod jau taisneibys jōmeklej, tod jōatstōj vysys lītys i jōzadzan tai viņ pakaļ.

Cylvākam dzeivī var izbrukt dažaidys kibelis, dažaidys nalaimis. Bet lelōkys nav nivīnys par tū, kai kod izgaist voi izkreit taisneiba. Gon jau tod patš pagaisynōtōjs, kai ryupeigs taisneibys mīleitōjs, tivleit giunās pi mekleišonys, pi atpakaļ dabōšonys, pi atjimšonys, kod pretinīks tū varbūt ar varu pīsovynōjš. A nav tik vīgli dabōt tū rūkā! Nu pogosta tīsys, kai nu pyrmōs vītys sōcš meklāt, tu voi niu kōjom skrīdams, alsdams — voi braukšus, pylnim auliekšim, steidzīs vysā dreizumā paraudzāt pi draudzis tīsys, voi taisneiba varbūt tā nav sasnādzama. Jo tod par laimi itá atrūni koč tik viņ pādus, tod pa itīm pošim pādīm tu tū dzāņ da aprīnká tīšai, da aprīnká piļšātai. Ka itá nadaboj dziedāt sprīdumu, kaidu sirdš gaida, to dūdīs iz gubernis piļšātu, kurā pa lelōkai dalái ir apzasliepš taisneibys īrodums. Kod pošam vysys stygys piļšātā nav pazeistamys, tod jam meklātōjus — advokatus paleigā. Lai jī par lobim kukulim paleidz tāv taisneibu nūtvárt. Kod niulá tu beji tik laimeigs i dabōji tū rūkā, tod otkon jauna kibelá: tik garu ceļu nūstaigōjusá taisneiba tai pōrzagrūza, ka tōs gondreiž ni pazeit navar vairs. Cik skaista i cik spūdra beja tei pyrms izgaišonys. A tagad? Bāda rádžāt! Cik najauka, apgraizeita, apcierpta, saškūbeita, nūvozōta, nūsmulāta? Voi tei vairs tei pošā taisneiba, deļ kurys tik garu ceļu mārōji? Teiri koč jōnūzaspļauņ! Būtu tū paredziejš, nabūtu tik gara celá pavysam mārōjš.

Taidi pošī pacīteigi taisneibys meklātōji kai niupaņ minātīs, beja vōrnānīši. Jīm beja moņ nu pošā ļauna izsyuteits pūsts, ka taisneiba jīm kai nazadává, tai nazadává rūkōs, lai tī deļ tōs koč kōjom papīžus nūskrīn. Vōrnānīšus komōdama, spīdzynōdama i zūbōdama, tei vīnam-ūtram pavysam namonūt apzaslápá krūgā storp buteļom, kai vacūs laikūs kienēš Sauls „storp traukim”, voi ari storp krūdzinīka cigaru i papirosu kasteiņom... Jā, tik

naizdybynojami ir taisneibys celi! Raizjom taisneiba atstoj sovu speidusju gudeibys nomu i, sovu taisnu stovu salikdama i tik leiku kupri izmasdama, ilein klusi kluseņom pa zamijom, šaurijom kruga duraveņom pi naboga miersteigijim, kai dabasu dovyna ikrysdama kliepi tam, kuris pratš atminat i atrast tös paslaptu vitu.

Dažs lobs taisneibys cinatöjs Vornanus pavysam nameklaja taisneibys tisys nomā, bet isocā itū dorbu krugā. Panokumi jam beja loboki nakai tam, kurs nuzamaļdiejš nacelā, meklaja taisneibys ti, kur jei pavysam nav atrunama... Cik pröteiga lita mysu Latveji, ka pa lelökai dalai krugi i tisu möjis tik tyvu stöv küpā. Vinā voi utrā nomā taisneiba drüši atrunama. Bez tō magaričys i mīra dereiba, krugā vysliesök sasnādzamys. Cik biži nazagoda, ka syudzātöji i apvainöjamī saleigst mīru pi sadereibu nesiejis glözeitis. Cik tisys ceļu caur itū nanuzabeidz jau pošā sökumā!..

Varāja byt jau ap pušdīņom. Örä saulā tveicāt tveicāja. Beja paradzams, ka tik spideigs gaiss nāsš ap launoga laiku pārkiuni. Krügs beja pylns cylvāku kai svätđini. Tisys veiru vāl nabeja. Ti, kai lykös, dümöja, ka bez jim jau nivins tisys naisökš, deļtö jim gon laika, var atit vielök. Krugā beržšonös i trüksnis augtiņ auga. Igöjieji jutös kai tiergā. Zyly, smyrdüši tabaka dyumi grizās nu gristim da pošai zāmái. Ti, kai lykös, meklaja ceļu, kur ti, kai vineigi kulturys nesieji, varātu nu itö naideigö pyulā izsprukt örä, izlitödami sávkuru ocu mirkli izbiegšonai, kod tik viņ kruga durs pazavará valī, jo lūgus attaisāt nabeja krüdzinika irodums.

Gryüši jau beja mīrā sādātöjim panást taidu gaisu, taidu dvonumu, a vāl gryutök, jödümoj, tam, kuram vysu laiku jökust kai krüdzinikam. Rükys jam beja pylnys ar dorbu. To jys cälā buteli i karzinis, to läja nu šnápsta trauka glözi, to nuzalicā pi bucys, ilaisdams olu stüpā; vīnam snādzá papirosus, ütram cigarus, trešam „sorokovkys”, catürtam niedžus, piktam zuti itt. Kas lai vysu tü saskaita, pec kö kotra sirdš krugā köroj? Deļtö sávkurs ticās, kod

saceišu, ka rasnijam krūdzinīkam svīdri lājās vīnā līšonā nu pīris, nu vaigim, tī táčaja paṭ nu motim. I lai gon veirs svōrkus jau beja nūviļčš, dreiž tam beja jōsper sūļš tōļōk i jōnūlaiž ari vestá (kraklys beja kai nu mōrka izvylkts), — jōnūvalk záčis i jōizmauc tuplis iz bosys kōjis. Bet vysu itū gryutumū, itū dorbu pyulini, jys panesá pacīteigā, varātu sacāṭ, pīriceigā gorā, kai zynōdams, ka kotram dorbam sova olga, i kū lelōks beja gryutumš, tū lelōka olga. Itei pīriceiga, drūsa apzynōšona darāja jū vāļ vuiklōku, vāļ kusteigōku sova izdavuma izpiļdeišonā. Jys grūzājās kai teitovys, gon iz vīnu, gon iz ūtru pusi, cytam saceidams pateikamus vōrdus, iz cyta pazabōrdams, cytam pamasdams ar acim, voi laipnom, voi nalaipnom, kai kuru ņaizi apstōkli i vajdzeiba atļōvā. Cytam izbrácá: samoksoj vacū, tod dabōsi nu jauna, cytu bīdāja, ka dūšūt pi tīsys, ka porōda nasamoksōšūt, cytam otkon sūļāja stōstāṭ sīvai sātā, cik lels veiram krūgā tierinš, ka tik tivleiṭ nagōdōšūt naudys. Krūdzinīks lītōja vysus leidzekļus, kaidi tik jam beja pi rūkys. I patīseibā, nivīns vōrds natyka viejī runōts. Sávkurs darāja iz klauseitōju sovu īspaidu i sasnādzá sovu nūdūmu. Krūdzinīks cīži smolki pazyna sovus ļauteņus, ar kurim jam beja dareišonys. Ar vīnu vōrdu: jys rōdājās kai piļneigs kungs sovā nomā, kuram dzārōji beja tik padeveigi kolpi voi nūpierkti vōrgi.

Lelyjā ryukšonā i trūksni pamozom rodōš klusums. Vīns bolss pec ūtra apklusa, i tai cyts pec cyta, cikom beidzamō runōtōja vōrdus gondreiž jau skaidri varāja izškiert. Tai cytu ņaizi nūteik pīvakarī, kod rimstās viejš. Vīna golūtná pec ūtrys apstōj kustātis, cikom vysys palik klusu, i piedeigi vairs nivīns zarenš nazalūka. Krūgā beja taipāṭ. Sávkurs sōcá māsṭ acš apleik. Kotrs gribāja izzynōṭ, parkū iz ņaizis vysī apklusa. Vysu acš grīzās iz durovu pusi. Sūļus četrus nu sliķšnā beja radzams cylvāks, kurs gōja iz stoikys pusi. Varāja rādžāt, ka jam beja sovs drūss i nagrūzams celā nūdūms. Jys beja pazams nu auguma, tuklu iztyukšušu seju,

meikstu bōrzdu i rasnu vādaru, kurā kōjis kai eisi stubureni beja kai ģskryuvātys. Jys gōja lānom, tusdams, prūtams, sova tukluma deļ. Nu tyvōkō kokta dzierdāja klusom runojūt: verīs, velās kai buca, cikom pīzasyuķš, atīš jau gondreiž tāpaļ vokors. Itys veirs beja Vōrnānu pogosta tīsys prišksādātōjs Blōčš. Nu apleicejim sajymdams sveicynōjumus, jys lānā, bet nagrūzamā virzīnī tyvōjās stoikys reštom.

Jam nu pakalis gōja pajauns cylvāks, pierktim svōrkim i izpuceitim zōbokim, vāzu i dzaltonim zamšā cymdim rūkā, malnom mozom ūseņom i spolvu piceni pi zamejōs lyupys. Itōs ūsenis izavārā taišni tai, kai dūmōļ, ka kaidis ar tiņtī apmiercātīm trejim pierstim jam bŷtu sajiemš aiz lyupom, ar eiksi pīspīdš pi zamejōs i divim pierstim pi viersejōs lyupys. Vysa cyta vaiga dalā beja ryupeigi nūškiuta i nūgludynōta. Tī nivīna lika spaļvenā nabeja radzama. Nu pōrōk lelys ryupeibys i gleiteibys itī jaunō kunga apgierbā i izatureišonā varāja bez maldeišonōs sprīšļ, ka itys mōkslys ražōjums beja pogosta skreivelš. Ka jam iztycātōs pogosta grōmotōs ari vaļdāja taida paļ ryupeiba i kōrteiba, to tī navajdzātu atsarasļ nivīnai nalykumiskai rokstu zeimeitāi. Jō vōrds beja (taida kunga nadreišļ atstōļ nastōdeita priškā) Dōvids Klutcē. Skaiteitōjs maņ ticās, kod itā rokstu Klutcē kunga vōrdu taišni taipaļ, kai jys patš mādzá rakstāļ, tys ir Klutcē.

Vīnkōrši ļauteni, kuru mālāi „Klutcē” beja par gryutu, pōrvārtā vaļstš inteligenta reprezentanta vōrdu par Kluci, saukdami skreivelā kungu voi par Kluču Dōvidu, voi par Kluceiti, voi par Dōvidu viņ. Zynoms, ka pošam dzierdūt jō tai nadreistāja saukļ. Tod beja jōlik „jaunkunga” vōrds, kas Klutcē kungam ar vyslobōk patyka.

Pec itīm šaļteni vieļōk ģgōja pyrmīs pīsādātōjs Stabulā. Vysi trejs veiri, Blōčš, Klutcē i Stabulā, nūzasāda cīneigā svareibā sovūs krāslūs aiz stoikys, dūmōļ ka itā bŷtū jōnūtur kaida ģpriškdejō sādā.

Ryukšona i trūksnis tīsinīku storpā sazacālā nu jauna. Pymō apklusšona beja nūtykusā navys aiz cīneibys voi bailis, bet aiz ziņkōreibys, kod ņaiz atīš gaideitī tīsyz tāvi. Tagad vysu sazapuļciejušu vydā beja nūmonama spīššonōs iz stoiku, lai sāvkurs bŷtu taisneibys dīvītis prīsterim tyvōk, lai dzierdātu nu jŷ mutis bolsu i lai varātu poši iŷ ar jīm sarunā.

Aiz stoikys, kai laikam prišknīkam kreit, Blōčš sovu omota bīdru storpā pymīs pasōcā volūdu:

— Vot to korstums! capynoŷ, kai ūlu smiļktīs! i nūrausā ar pierdukni svīdrus nu pīris.

— Nu, piertī, brōļ, ari nav lelōks, atsacāja Stabulā.

— Siedeišonys gon laikam navarāsīm īsōktŷ, cikom korstums napōriš, Blōčš teicā.

Kŷ jau par tŷ dŷmōŷ! Kaidys nu tīsojamīm stoikai tyvōk īdams īzasmāja. Vāsuma deļ patš gudrōkīs īcieršŷ kaidu šnāpstu, voi īsvīšŷ koklā buteli bariša.

— Klunk, klunk, klunk! Blōčš īzasmāja. (Jōpīmiņ, ka Blōča smīšonōs skanāja tai, kai kod lej nu butelis ar tīvu koklu glōzī).

— Krūdzinīk, gōdoŷ, kab mās nanūtveikstom! Tys patš tīsojamīs (Kaseklis vōrdā) saucā. Itam pošam Kaseklām beja sāvkuuru boltu tīsyz dīnu dareišonys voi krŷgā, voi tīsyz nomā. Blōčam i Klutcē kungam jys beja tyvu tyvis pazeistams, ka na draugs. I jōdŷmoŷ, ka laikam gon deļtō jō dareišonys pi pogosta tīsyz vysod jāmā lobu golu.

Cikom krūdzinīks sagōdōja šnāpsta glōzis i ols butelis, tikom Klutcē, da šam vys vāļ cīsdams klusu, nūmaucā sovus cymdus i jō speidŷšīs gradzyns pazarōdāja iz lobōs rŷkys ūtrō piersta. Jys nŷlyka capuri (naseņ kai nu žyda nŷpierktu) i paglōstāja sovus jau tai glumi sasukōtŷs mateņus, ryupeigi taukstāja, voi kōrteibā motu celenš i voi tys capuri zāmī jemūt nav kai nibejš sazaškŷbiejš. Par Klutcē kunga celeni maņ gribīs sacāt kaidus vōrdus.

Gon soka, ka miernīks prūtūt taisnu stygu nūdzeiņ. Bet kas nu jō stygys taisnuma pret Klutcē kunga motu celeni! Tō leidzeibys deļ Klutcē kunga daguna golu pījimņ par kapča mīta golu (itōs leidzeibys deļ lyudzom Klutcē kungu nazadusmōt) i nu itō kapča mīta sōkņ vilķt matematisķi taisnu lineji pōri par dagunu, tōļōķ pa obeju izaču vydu, pa pīris vertikālū grumbeni (Klutcē kunga gryutō omota dareišonu i ryuņū augļi), tod itei poša lineja ir kai šķeiriejš meridians pōri Klutcē kunga gudreibys miteklām — jō smedziņu kausam, — līcās tōļōķ pōri par pakausi i nūzabeidz tī, kur sōcās skrūdera taiseitīs svōrķu šyvums pakalī. Šitei stiķka tik paņ taisnā linejī pagarynoj mineitū meridianu par Klutcē kunga mugoru i nūzabeidz tī, kur Klutcē kunga mugorai gols. Caur itū meridianu vyss Klutcē kunga stōvs i sastōvs teik daleits divōs diplomatiskōs daļōs, tys ir: lobijā voi bez sirdš — i kreisijā voi sirdš pusī. Varāja rādžāt, ka Klutcē apģierbā vaļdāja sovs lykums i sova kōrteiba. Tys ir cīži teicama līta pi taida veira, kuram pošam jōzaver par kōrteibu i lykumu pi cytim. Bez tō caur nūjymtū capuri, kū tik jys vīneigīs darāja vysā krūgā, jys pīrōdāja sovu augstū civilizacejis pakōpīni, sovu pōrōķumu par vysim cytim smolkōķu īražu zinī — ar vīnu vōrdu: jys beja i pogostā, i krūgā (bez dyumim) vīneigīs „kulturyš nesiejs”.

Kaseklā pasyuteitū šnāpstu krūdzinīķs pošu laiku lāja glōzjōs, pīnasdams vāļ deļ izķūsšonys zušu šķeivi.

— Ka tīsys veiri i skreivelā kungs, — Kaseklis īsōcā sovu aicynōķumu, — munys lobōs sirdš nagribātu apsmōdāt, to lyugtu ar mani kūpā izdzārtķ kaidu miereni šnāpsta...

— Klunk, klunk, klunk! Kas tī kū smōdāt? Blōčš īzaklunkšāja, dūd tik šur!

— Voi to jau mēsū sirdš meža zāmī? pyutā Stabulā.

— Loba sirdš pec lykumim nav aizlīģta, Klutcē kungs tagad pec ilgys kluseišonys ļaizi attaisāja muti, i itūs sovus vōrdus izrunōja tai,

ka tik drusku viņ vīna lyupa, pīzasyta pi ūtrys. Caur itū jō runōšona izaklausāja kai svipsynōšona, tys ir tai: svips, svips, svips, kai jau „smolki” cylvāki pa laikam mādž runōt.

Pec tik saprūtama i drūsa aicynōjuma Kaseklis tod i nazakavāja sāvcuram nu pīmineitīm pogosta tīsys īriednim pasnāgt pīlītū glōzi, īteikdams pec iztukšōšonys giutīs kaidam zušam „aiz ausim”. Iz vīnys kōjis ari taisneiba navar stōvāt. Deļtam raudzāja īmāšt ari iz ūtrys. Tod otkon pa ūtram lōgam iz vīnys i ūtrys kōjis. Ar tū cikom kas šnāpstōšona beidzās. Niu sōcās „olōšonōs”, kurā Kaseklis īvādā pogosta tīsys īriedņus. Nu itaidys Kaseklā ryupeišonōs varāja nūprast, ka jam pogosta tīsā ir kaida nateira dareišona, kura jōigrūza iz lobom slīdōm. Omota veiri tagad, pec šnāpsta i ols glōzeitōm palyka runeigōki. Blōča klunksteišona i Klutcē svipsynōšona vys vairōk palyka sadzierdamys.

— Tīsa, kas tīsa, a tīsys veirim braņdīns! Sacāja Kaseklis, nu jauna pīlīdams glōzeitis. Najemit tik par ļaunu, ka tai īzadrūsynōju ar tīsys veirim jūkōt. Jūki palīk jūki. Lyudzu dzerit!

— Voi to jau tāvu lykumus pōrceļsi? Izpyutā Stabulā.

— Nivīns lai nadūmoj, ka taisneiba vōrnānīšim atsarūn glōzī! pamōcāja Klutcē.

— Lyudzu „vaļdeišonu”, vāļ vīnu glōzi! Kaseklis nu jauna spīdā Blōčam olu.

Caur brangijīm Kaseklā panōkumim īdrūsynōti i cyti tīsiniki spīdās tyvōk pi omota veirim, gribādami braukņ pa tōm pošom slīdōm, pa kurom braucā Kaseklis.

„Lyudzu, vaļdeišonu, nu munys pusis ari kaidu miereni; taipāt kūpā jōdzeivoj, kūpā jōpazazeist. Cylvāki, sok, asom vysy i taisneibys meklejom vysy, vairōk taidu bolsu dzierdājās nu ūtrōs pusis aiz stoikys reštōm. Sāvkurs manājās pyrmīs sovu glōzeiti pasnāgt Vōrnānu taisneibys dīvam Blōčam, tod Klutcē kungam i Stabulāi. I patīši, itīm veirim par gūdu jōlīcynoj, ka jī nabeja lobys

sirdš smōdeitōji. Kai iztveikusá, izkoltusá zámá kōreigi sadzer leita laseitis, tai mineiti veiri isyucá vysu slápnumu, kuru tīm pasnādzá. Partū i beja monama Dīva svieteiba pi pošim tīsōtōjim, seviški pi Blōča. Lai gon veirs nabeja ilgōk, kai tik ūtrū lōgu tīsys omotā, bet mīsys brīsšonys zinī beja sasniedzš tik daudz, ka vīns-ūtrs, atmineidams jō mīsys stōvu pyrms omota laikā, skaitāja itū brīsšonu par nadabisku. Cikom nabeja omotā, Blōčš beja tivs, kai kōrtš gobols. Blōča vōrds beja teiri voi palamá. Cyti paņ jū tīvuma i kolsnuma deļ saucá par „odotņiku”. Tagad Blōča vōrdu jys jau volkōja ar pylnu tiseibu. Īvārojams beja tys, ka pyrms omota laika Blōčš šnāpsta ni mutī najāmá, olu nadaudz pilyka pi lyupom. A tagad jam tik slōpá viņ.

Vajag bīt stypram karakteram, kurs nazaškeļ pi pogosta omota paslāptim i radzamim sieklim i akminim.

Nu sagōjušim tisojamim ols, cigarkys i papirosi skreivelá „jaunam kungam” i tīsnešim tyka snāgtys bogotā mārā. Pi mitruma daleišonys Blōčš beja par prišknīku. Pilišonu izdarāja krūdzinīks. Blōčš otkon saucá, kam jōdzer, voi otkon, kod tys bolsam izarōdāja par gryutu i tys beja jōtaupa deļ runōšonys pi tīsys, jys rōdāja ar pierstu. Taidā rōdeišonā, kuru Blōčš pastōveigi izdarāja ar eiksi, jys beja sasniedzš apbreinojamu vuiklumu. Vyspyrms nūlyka jys jū labi radzamā vītā, lai vysī daleibnīki varātu rādzāt, seviški tī, kuri beja aiz mugorys. Tod ar sovu namaldeigū eiksi jys rōdāja taišni par placu sávkuram dagunā, kuram beja klōt kōrta. Lelōkīs lobums, kurs Blōčam nu taidys rōdeišonys atlācá, beja tys, ka jam sovs ŗaizi mīrā nūstateitis vydučš nabeja jōgrūza. Kod pušrindžš ar lobū rūku beja izdareits, tod jys sōcá ar kreisū. Blōčš cīži īvārōja dorba daleišonu.

Tai dzeršona, peipeišona i runōšona gōja iz prišku, lai gon stuņdinīks jau rōdāja četrys pec pušdīņom, a sōkums beja nūlykts iz desmit stuņđom pyrms pušdīņom. Gaideitōji palyka jau napačiteigi

i mātōja šaidus-taidus vōrdus, ka niu jau tāvim deļ slōpom b̄ytu d̄isgon, b̄ytu laiks sōk̄t̄ d̄ūmōt̄ par „augšu”, t̄isys mōja, kai zynom, stōvāja kaļnenī. A itá beja pošá lobōkā vītōšonā.

Pošu laiku restom tyvōjās jauns puisš, godu divdesmit. Papiroša kiupāja tam mutī. Capurá beja iz vīnys ausš. Bikšom vīna stora beja pōrlaista par zōboku, ūtra zōbokā. Rūkys beja sabōztys bikšu kešōs. Pīgōjš klōt stoikai jys lileigā bolsā aizklīdzá krūdzinīkam:

— Duci ols i cigarku paku!

— Voi nauda ir? atsacāja jam strupi krūdzinīks.

— Nu, nabādoj par naudu, dūd̄ tik, k̄u táv prosa!

— As nadūdu, cikom paprišku nasamoksoj!

Sorkonīs desmit rubļu papeirs pazarōdāja iz golda. Vysu acš grīzās iz jaunekli. Ari Blōčš, koč i ar pyuļom, pagrīzá sovu vieža sorkonū seju pret ols praseitōji i pamyrkšynōja jam ar acim.

— Ka tik viņ naasi tū naudu zadzš? sacāja krūdzinīks, nagrybādams jimt̄.

Blōčš pamōja krūdzinīkam ar acim. Tys paklausāja i ols i cigari tyka pasnāgti. Patš izpierceis pīgōja Blōčam pavysam tyvu i ičyukstāja tam dažus vōrdus ausī. Blōčš iz tū tikpaļ klusom atbiļdāja: esi tik mīreigs, gon as par tū gōdōšu.

Ols tyka labi viņ tukšōts. Blōča eikšš kai saudeklá skraidāja nu vīna da ūtram. Ari itōs jaunōs serejis izlaidiejs pīzadalāja patš vysim spākim pi nūkūpšonys.

Jauneklá iīšonu pamaniejš i m̄ysu veceitš Jākubs, kuru ar Madi aiz cytim īspaidim gondreiž bejom voi aizmiersuši, pīgōja tyvōk stoikai, pazavārtīs, k̄u lobu šys tá darās. Tik Madá beja pavysam izarōvusá kōktā i acš aizklōjusá ar mutis autu.

— Klunk, klunk, klunk! Blōčš īsōcá otkon volūdu, a kur tod Rūzeitá? (Rūzeitá beja ūtrs pīsādātōjs).

— Rūzeitá jau kai nu pušdīņom gaida tīsys mōji iz jiusu īšonu, atsacāja Kaseklis.

— Pazaver, šys bỹšūt tys taisnīs! pyutá storpā Stabulá.

— Pag, pag, putneņ, tu pret mỹsim grybi izarōdāť! Gon tevi pavuicāsim, lilājās Blōčš.

— As grybātu zynōť, iz kaida lykuma paragrafa stutādamīs atsaškeira nu mỹsu Rūzeitá? svīpstōja Klutcē kungs.

— Omotā kaidu mienesi. Jōsoka, naībraukts kai kumelš, a gryb gudrōks bỹť par vacu dorba zyrgu, pīlyka Kaseklis.

— Klunk, klunk, klunk. Kū par jū bādōť! Láj tik glōzī! skubynōja Blōčš.

— Niu gon dzársim celá kōji! Stabulá pyrmīs pyutá iz šķieršonūs. Palīk jau, redz, vysī napacīteigi.

— Svīps, svīps, svīps! máš poši zynom sovu laiku, i kod sokom, máš arvīnu sokom laikā, atbīldāja filosofš Klutcē. Bet, vārā jemūt vyspōreigū bolsu tīseibu, bỹtu gon jōit.

— Jōit gon! patš prīšknīks Blōčš lītu izškeira. Tai tod i vyss pulks palānom sōcá dūtīs iz durovu pusi. Kaseklis tī jau turāja sovu zyrgu gotovu, ar kū tīsys veirus i skreivelá kungu šķiutāť iz „augšu”. Stuņdinīks rōdāja puššeši, kod Blōčš ar draugim sādāja rotūs.

Skaiteitōjs sacās maņ paľdis, ka otkon jū izvežu jaukā Dīva pasaulī nu Vōrnānu Lájis krūga, kurā jam jau ribtiņ beja apzarībš. Maņ gōja taipať, tik viņ ar vysu lobōkū grybu navarieju i navarieju agrōk šķiertīs, naīpazeistynōjš ar mỹsu stōsta personom, kurys krūgā pazarōda vysu-dabiskōkā stōvūklī.

Kaseklis ar sovīm vadamīm aizalaidá pyrmīs, Jam nu pakalis gōja vyss lelỹš pulks taisneibys meklātōju, kuru vydā daudz, ka divi-trejs beja taidi, kurim patīši tīsys izšķieršona beja vajdzeiga. Varāja parādzāť, ka nu vysa lelō pulka izsauktū vysu-lelōkīs dasmytū dali varās saukt prīškā. Vysi cyti bỹš jōatstōj iz prīšku, iz jaunu dīnu i dorba kaveišonu.

Tik myusu obi veceiši, Jākubs i Madá, gōja vysam pulkam klusu nu pakalis. Madá vys vāļ šniukstāja.

— Maņ baiš, Jākub, Madá sacāja, ka tik Pītereitš nav tūs desmit rubļu zadzš, lai gon tō grāka pi jō nikod naasu maniejusá.

— Maņ cytys bailis. Ka tik Blōčš nav bez munys zinis izdevš tāva naudu i patš par davumu pajiemš pusi voi vairōk.

— Lai Dīvs sorgoj! Madá nūzabeidusá aizaklīdzá. Ak myužš, kū tod lai īsōk, tod jau beidzamīs pūsts klōt!

— Dziedzsim, kū „augšā” sacās. As partū praseišu atbīldis, atsacāja Jākubs.

Itá b̄ytu vītā sacāṭ kaidus vōrdus par Madi i jōs dālu.

Madá, ar pavōrdi Zeilá, jau godi ostoini beja atrainá. Veirs jōs — Tenš — beja pušgryudnīks. Tod jīm beja sova iztyka. Bez mozō Pītereiša jīm beja vāļ lels, pīaudzš dāls Andrivs. Pi dorba tys beja styprs atbolsts. Bet itei mīreigō dzeivá tyka izpūsteita. Kaidā pavasarī, vadūt granti, veirs, nalaimeigi zámái ībryukūt, tyka apbārts granta dūbī. Lai gon cyti jū tivleiṭ atroka, bet dzeiva jō vairs naatroda. Madá veiru pazaudāja. Pušgodu vieļōk nūmyra karstīnī vacōkīs dāls Andrivs. Tai jai tyka pajymts pādejīs atspaidis. Nu sovys dzeivis tureišonys nabeja vairs ni runys. Gryuts liktinš izkryta Madái! Izmysumā Madá vaimanōja: oi Dīveņ, oi Dīveņ, kas tū izturās, kas tū panásš? Bet beja jōiztur i jōpanas, lai b̄ytu nazyn cik gryuts. Taidūs laikūs, kur cylvākam dzeiveiba izalīk tik par gryutumū viņ, jam rūnās kaida saitá, kura tū cīži saista pi dzeivis i pi pasaulá. Par taidu saiti Madái beja jaunōkīs dāls Pītereitš. Pi tō jei pīzatvārā ar divkōrteigu mīlesteibu. Taisneiba, jau vacōkam dālam dzeivojūt, jei Pītereiti beja vairōk mīļojusá, vairōk gierbusá kai jau jaunōkū. Tagad, kur jai vyss, kas mīls, beja atjymts, Pītereitš beja gondreiž vīneigīs, deļ kura jei dzeivōja i pyulājās. Kas beja atlicš nu veira montom, pec vysu porōdu atleidzynōšonys, tyka nūdūts pogosta tīsys globōšonā. Itōs naudys izgōja deļ dāla tai ap rubļu

četradesmit. Par bōriná i atraitnis aizstōvi tyka īcalts mýsim jau pazeistamīs Madis mōsys veirs, Jākubs Gaļvenš, i nu tāva tōlejs radinīks, tagadejō tīsys prišknīka Blōča sīvysmōtis mōsys veirs Plaudš. Lai gon Madái gryuši gōja bez nūlyktōs iztikšonys naudys apvilkt, borōt, i laist, pa zīmu školā divpadsmit godu vacū Pītereiti, bet pacīteiga sīvená būdama, jei tū īspāja i poša sovīm spākim izvylka puisānu tik tōli, ka ap godu pīcpadsmit varāja jū nūdūt jau omotā. Madá nagribāja likt, sovu Pītereiti pi zámis dorba. Jei gribāja sagōdōt jam vīglōku dzeivi, kaida pec jōs dūmom beja amatnīkam, Beja dīsgon gryuts izavielāt, kaidā omotā mōcāt, cikom beidzūt ar poša Pītereiša gribeišonu nūsprīdā, ka jōzavuica par gaļdinīku. Meistars tyka izraudzeits dīsgon teicams, lobs i ryupeigs cylvāks. Jys beja saiminīks i gaļdinīka dorbus pīkūpdams darāja ar lobu veiksmi zámis dorbus. Pi jī i nūdávā Pītereiti omotā. Tyka nūrunōts, ka Pītereišam, ka vajdzeigs, pa vosoru jōit i pi zámis dorba — zīmu, zynoms, jōzavuica tik omots. Pymūs divus godus Madái pošai jōdūd apgierbs i apovi. Trešijā i beidzamā tū apsūlāja dūt, meistars nu sevā. Jākubam tys gon napatyka, ka Pītereitš atsarōvā nu tāvu-tāvu bolsta. Jys ilgi ryucā pret taidu nūdūmu, beigōs i jys pazaļōvā Madis grybai, Izlaistam Pītereišam dīsgon gryuši beja izturāt pi darbeigō meistara. Mōtái jys vairōkys ŗaizis lyudzā, lai dūd jū kur cytā omotā. A mōtis mōsys veirs Jākubs naatļōvā vairs grūzātis. Pītereitš bīži viņ syudzājās par meistari, ka jys pi dorba dzanūt, moz mōcūt omotam i nadūdūt nivīnys breivys šaļtenis. Ŗaizi pať jys žālōjās, ka meistars asūt jam sitš ar collu māru. Tys Madái beja par daudz. Jei tivleitš skrāja pi mōsys veira žālōtis i skubynōja, lai Jākubs syudzūt meistari. Jākubs, izpratynōjš lītys sastōvu, dāvā Madái padūmu, lai jei lobōk ejūt pi meistara i sokūt jam paļdis par vuceišonu, jo puika napaklauseibys deļ asūt pierīni peļniejš. Jys naatļōvā Madái jimť Pītereiti ōrā nu omotā, saceidams, ka tod nu jō naizīšūt ni captš, ni vōreits. Madá tagad navarāja beigť pōrmást

Jākubam, ka jys ni druskys naaizstōvūt atraitnis, lai gon asūt tik tivlejs radinīks. Bet bōrinim i atraitņom jau vysod tai asūt bejš, ka jūs kai zierneišus celá molā vysi plucynojuť. Gōdojuť Pītereišam vajdzeigū apgierbu Madá poša gondreiz pavysam pīkusa. Vīneigō prīca jai beja nūcejī, ka tik kai Pītereiša omota vuiceišonōs bēs cauri, tod beigsīs jai vyss gryutums. I Pītereitš navarāja sagaidāť tī laika, kod tikš valī nu nyknō dorbā dzinieja meistara. Par omota īzavuiceišonu jys moz bādōja. Mōceklá godi pagōja, a Pītereitš izgōja gondreiz taidš patš kai īgōja. Meistars ari jō ilgōk vairs nagribāja turāť. Jys beja laimeigs, ka jō golva palyka valeiga nu taida putyna. Cyta meistara ari tik vīgli navarāja vys atrašť. Bez tō i patš Pītereitš nagribāja nu jauna jiugtīs zam meistara peickys. Deļtō deveiņpadsmit godu vacš puika palyka otkon pi mōtis, borōdamīs taišni nu jōš pierstu pyuļom. Gon mōtá skubynōja, lai meklejuť šur voi tur dorba, pi saiminīkim voi cytur. Pītereišam lobōk patyka tápať. Cytu ņaizi gon gadājās, ka vīnam-ūtram īzavajdzāja pīpaleiga pi dorba. Šaļtim Pītereitš tī atroda dorbu, maizi i nūpeļņāja drusku. Itei peļná tyka izlītōta deļ ols i deļ papirosim. Poša Madá aiz ryuļom i mīsšys naspāka beja pavysam panykusá. Gondreiz tik ka jau nu žielesteibys kaidš saiminīks pajámá jū sovā pajumtī par valīneicu. Tī jei i iztyka nu spriessšonys. Dorba laikā vīnā ūtrā vītā dapeļņāja kai dīnu olgōdzš.

I mōššys veiram Jākubam liktiņš beja pīškierš gryutu myuža голу. Sīva Ileža tam sōcá vōrgť i nīkuļōť. Vyss agrejōkīs taupiejums izgōja par doktori i zōļom. A lobuma natyka panōkts ni par nogu. Ilgu laiku vōrga jei, cikom beigōš nūmyra. Ari poša Jākuba veseleiba beja cīži sašļukusá. Styprs strōdnīks nu jō vairs nabeja, Deļtō Madái nu Jākuba pusis nikaidys paleidzeibys navarāja gaidāť. Vīneigīs atspaidš, nu kura tryukumā cerāja glōbīni, beja nu veira atstōtī četradesmit rubli. Itū naudu Madá beja nūdūmōjusá Pītereišam deļ omota lītu īgōdōšonys. Tagad itys nūdūms beja

jōpōrgrūza. Rádzādams, ka nu mōtis nikō vaira nadabōš, Pītereitš blandājās nu vīna da ūtram. Pa itōs vosorys gobolu jys beja aizgōjš da mýsim jau pazeistamam Blōčam. Tai stōvāja dareišonys, kod Madá ar Jākubu gōja pi tīsys par dālu.

Tīsinīku lelýš pulks beja sagōjš tīsys mōji. Cyti apzamátá ōrspusi, šur tur pakriesli. Storp pādejīm beja mýsu Jākubs i Madá. Pītereitš beja kur nibejš vydā izaviļčš. Nazynoms kaida īmeslá deļ, tys pādejā laikā arvīnu slāpās nu Jākuba i Madis.

Gaiss beja tikpať svylynojūšs i korsts, kai pyrms pušdīnom. Dabasu molā sōcá lasātis palāki mōkuli. „Tys iz pārkiuni”, tai vaci ļaudš runōja. Vāļ pyrms saulis rīteišonys pārkiunám vajdzāja sazaviļķť. Tam pīkryta i jaunī, kuri nabeja nikaidi laika paragūni.

Vydā tīsōšona pošu laiku beja sōkusās. Pyrmīs nu īsauktijīm, kai jau beja paradzams, beja Kaseklis. Pretinīku i līcinīku beja jam bez gola. Dreiz saucá vydā pa vīnam, pa divi, pa trejs. Ŗaizjom runōja tik Kaseklis viņ, Ŗaizjom līcinīki, Ŗaizjom poša tīsa. Kazaks, aiz durovom stōvādams, raudzāja nūzaklausāť lītys saturā i tod sovus sadzierdiejumus stōstāja sovīm ōrspusi stōvūšim pazeistamim. Tei Kaseklá i līcinīku pratynōšona vylkōs drūši stuņdis pušūtrys. Pec Kaseklá gōja kaida cyta līta, kura ari, voi ilgōk nabeja atlikama, voi beja dreizōk sōcama! Pagōja otkon kaida stuņdá. Pec tō kazaks izgōja ōrā i vysim klōt asūšim par breinumu izsaucá: Jākub Gaļveņ i Madá Zeilá lai īit! Izskaidrōjuma deļ vajag pīzeimōť, ka Blōčš vysys lītys, kurys zeimōjās iz bōrinim i bōriņu naudom, gribāja mudri i dreizi izškiert.

Obi veceiši sazarōvá i treisūšim sūlim īgōja mōji, „kura taisneibu nas tīm, kuri varys dorbus cīš, i maizi dūd izolkušim”. Rádzāsīm, kai itei mōja sovu izdavumu izpiļdāja.

Īejūt tīm attaisāja durovys kazaks i sacāja: lyugtu īit gribāť. (Itū teikumam jys beja izavuiciejš nu Klutcē kunga). Prīškā tī atroda Pītereiti, kurs beja īgōjš laikam pa skreivelá ustobys durovom. Voi

gon mōtá, tū mozu auklādama, dūmōja, ka tai pret pošys bārnu bēs jōit pi tīsys. Voi to Madá beja vīneigō mōtá, kurai jōnas taidš liktiņš? I voi itys liktiņš caur tū vīglōks, ka daudz mōtom tys jōnas?...

Nu krūga aizgōjš iz sātu Klutcē tagad otkon beja pōrzaviļčš. Beja apviļčš zylyš svōrkus, boltu vesti i dzaltonys biksis. Atskaitūt tīsys golda sorkonu apšagu, jys leidzynōjās trejš krōsu karūgam. Oi, cik jauki tys izavārá. I celenš, tys Klutcē kunga celenš! cik taisns, cik pareizš tys beja!

Lai gon tīsys ustobā nivīna narádzāja peipejūt, tei beja pylna dyumu. Naizskaidrojama līta, kaidu dobā vāļ daudz.

Blōčš pīzacálá.

— Jākub Gaļveņ! (Itūs vōrdus jys izrunōja cītá, borgā bolsá), parkū tu syudzi kai Madis Zeilis aizstōvš?

— Parkū as syudzu? As syudzu, vot, par itū (Jākubs rōdāja iz Pītereiti).

— Lyugtu sovu syudzeibu skaidrōk pīrōdāt gribāt, Klutcē svipstōja. Jākubs itū vōrdu satura lōgā naizprosdams, cītá klusu.

— Nu parkū to eisti tu syudzi? Blōčš tagad vaicōja.

— Nu, parku to cytu, kai par tū pošu, kurs mōtái nadūd maizis i nikō nagryb strōdōt.

— Par maizis nadūšonu runoj ar vaļstš vacōkū. Tīšai nav magazinys. Tīša maizis navar dūt. Itei syudzeiba tá napīdar.

— Lai niu pīdarātu voi napīdarātu, bet atraitnái jōmierst bodu, Jei pošá vysu taupiejumu iztieriejusá „itū” vuceidama omotā.

— Ak tai? tu naklausi vys, kū tīša soka? I vāļ ŗaziš táv soku, ka tīšai deļ atraitņom maizis nav? Blōčš, bōrzdu par goldu pōrstīpdams, sabrácá iz Jākuba.

— Žieleiga tīša, maņ tok tá vāļ veira nauda, kuru gribieju jimt naspāka dīnom par atšpaidu. Madá kai beidamōš, izmátá itūs vōrdus.

— Turi muti, voi to tova nauda. Tei ir bōriná, pazaver, jo nauda, sacāja Blōčš, iz Pītereiti rōdeidams.

— A ka i bōriná nauda, to tys „bōriņš” (Jākubs izsvārā itū vōrdu) dišgon labi varātū gōdōt patš par sevi. Itei nauda gon pīkreit jai; jei tū naudu ir aiztaupiejusá.

— Ak, to tu bysi tys zynōtōjs, kurs tīšai lykumus vuiceisi? sabrácá Blōčš: — voi tu zyni, ka tīšai tōš naudys vairs ni druskys nav?

— I kur to jei palyka? Jākubs nūzabeidš pavaicōja.

— Jei jiusim ir jau rūkā, Klutcē steidzās atsacāt Blōča vītā, tū jiusim varu nu protokola grōmotys izskaitāt priškā.

— Nauda mysim jau rūkā? Kai to as par tū nikō nazynu? nūzabreinōjš vaicōja Jākubs.

— Nu, ka tu esi guliejš aceplī, to tys nav tīšys vainá, bōrās Blōčš. Voi táv, ūtram aizbiļdnám Plaužam klōt asūt, vysa tāva nauda natyka izmoksōta — vaicōja Blōčš nu Pītereiša.

— Kai to natyka? Izmoksōja — atbiļdāja tys.

Rūzeitá palyka uzmaneigōks i sōcá klausātīs lītā ar lelu ziņkōreibu.

— Kai to tīša bez munys zinis tai varāja darāt? vaicōja Jākubs, pōrmasdams, i kur tagad atraitná lai jem tū naudu. Palaidná puika bīs tū jau izlaidš.

— Prosi Plaužam. Jys taipat aizstōvš. Lai jys partū atbiļd, atsacāja Blōčš.

— Plaužam? tam dzārōjam? tam jau gūdeigi ni krakla nav mugorā. Kū to nu jō lai jam?

— Nu, jam kū gribi, bet lič tīšai mīru! Sacāja Blōčš.

— Kū tīša dariejusá, tys palīk spākā, pīpyutá klōt Stabulá.

— Bet as praseišu nu tīšys, pastōvāja Jākubs,

— Tu dzierdieji, kū tīša táv nūteicá. Tagad vari izīt, pavielāja Blōčš.

— Dzierd, Jākub, ka tāv tys nav pa prōtam, tod lyudz protokolu iz draudzis tīsu, pamōcāja Rūzeitá.

Blōčš památá boltys acš iz Rūzeiti, kurs sōcá vacū aizstōvāť.

— Kū as, vacs cylvāks, nu tīsom daudz zynu, sacāja Jākubs. Vīnu tik nūprūtu, ka tys nabeja taisneigī dareits.

— Ak, nabeja taisneigi dareits! brācá Blōčš izagōzš. Skreivelá kungs, ģrokstot itū vōrdu protokolā.

— Zynoms, ka nabeja taisneigi, atsacāja Jākubs, palykdams drūsōks, kuram taida nataisneiba i bliedeiba givōs pi sirdš.

— Apzarauņ, več, ka nagribi tikť krōtenī, bīdāja Blōčš.

— Maņ nav nikō, kū apzarauť. Vīnu tik as soku, ka itei ir atraitnis apzagšona; tei ir aplaupeišona, skaidra aplaupeišona.

— Voi dzierd, več! dāvās storpā Blōčš.

— As napalikšu vys mīra, cikom vysa naizsaceišu. Ka taida aplaupeišona bŷtu nŷtykusá sylā, naktš laikā, iz celá, to par tū navarātu sacāť ni vōrda. A kod dīnys laikā naboga atraitni, kurai nav gondreiž ni kimŷsa maizis, kū mutī bōzť, poša tīsa aplaupa (itá Madá ģsōcá raudōť), tod taidi veiri nav nikas vairōk, kai tik zagli i laupeitōji.

— Tur muti, več! brācá Blōčš.

— Tá tik ir zagli i razboinīki. Vylki mežā sprīž lobōku tīsu.

— Nalomoj tīsys, več, mās tevi ģliksim cģtumā, tu dzierdi, mās tevi ģliksim cģtumā! klīdzá pōrzaskaitis Blōčš.

Rūzeitá pīzacālá i nŷgōja nu golda nŷst.

— Cģtumā tevi ģliksim, tu vacis prauls! Pyutá gondreiž aizsmacš Stabulá.

— Cģtumā, pi maizis i iudiná, izsvipstōja Klutcē.

— I jiuš Dģva sŷda nazabeistot, grāka goboly, pōrmátá Jākubs.

— Ōrā nu šajinis, ōrā! Kazak, kazak! Vādŷ itū tieveni ōrā i pīzaver, ka naaizbāg, cikom bŷš sprīdums. Saklīdzá tam Blōčš.

Kazaks izvádá Jākybu ōrā. Madá gōja tam pakaļ. Obi cītá klusu. Tik Pītereitš nazynōja, kur svīstīs, deļtō palyka aiz durovom stōvūt, kai mīts. Lykōs, ka sirdš apziná jam gribātu runōt.

— Vysi cyti apbreinōja acš izplātuši itū navareigū veceiti Jākubu, kurs īzadrūsynōja runōt preteim varonijam Blōčam.

— Vydā tīsys ustobā dzierdāja stypru bolsu trūksni. Rūzeitá, kurs gon vāļ tik trešū ņazi sādāja pi golda, aizstōvāja Jākubu, ka tys tīsys kōrteibys nazynōdams, asūt litōjš taidus vōrdus, kuri napīklōjeigi. Par vysu cytu dareišonys sakaru Rūzeitá nikō nazynōja sacāť. Bet itei Rūzeitis soldonō smarža pagaisa Blōča, Stabulis i Klutcē kunga sirdš tuksnesī. Rūzeitá deļ tam i apklusā. Vairs tik trejotā: Blōčš, Stabulá i Klutcē, čārcá pa vydu.

Saulá beja apzamōkusá. Dabasu molā tymsi, malni mōkuli kōpá iz augšu... dreīži, dreīži tī auga, brīda... Malni kai brīsmūni tī cālās nu tymsijim bezdibenim... Pārkiuná gryudīni, kai bīdeidami, trycynōja tīsys ustobys ryuťš.

Kuri nu tīsinikim da šam beja stōviejuši ōrā, tagad vysy sagōja vydā. Pīpeipātīs, saspīstīs gaisš kai slūgs spīdā kryuťš.

Īskanāja tīsys zvanenš. Jākubs i Madá ar dālu tyka īsaukti. „Dzierdās, kū sludynōš”, čyukstāja sovā storpā ōrpusī stōvūšī.

Tīsys veiru i skreivelá kunga ocu izmetīni īgōjiejim nikō loba nasūlāja.

— Klausitās sprīdumā! sacāja Blōčš.

Skreivelš Klutcē pazacālá i sōcá skaitit:

„Iz vārā jimšonys sydzeibys nu atraitnis Madis Zeilá i jōs dāla Pītera aizbiļdná Jākuba Gaļvená pret tū pošu jōs dālu Pīteri Zeilá deļ nagōdōšonys par sovū mōti pyrmā kōrtā i iz vārā jimšonys tōs Jākuba Gaļvená pīpraseišonys deļ nūmyrušō Tená Zeilá atstōtōs bōriņu naudys izmoksōšonys jō pakaļ-palykušai Madái Zeilá jōs naspieceigys veseleibys deļ ūtrā kōrtā, itei pogosta tīsa nūsprīdusá ir:

pyrmā kōrtā,

ka syudzeiba par dāla nagōdōšonu par mōti vysu pyrms pogosta vaļdeibai pīnasama ir,

ūtrā kōrtā,

ka tei Tená Zeilá atstōtō nauda ar vysim auglim tō poša dālam Pīteram Zeilá, kai pylnus godus sasnāgušam, jō aizbiļdná Plauža klōtbūtnī ** mienesī, šai godā, nu itōs pogosta tīsivs izmoksōta tykusá ir. Tai tod Madá Zeilá ar sovīm prasiejumim nu itōs pogosta tīsivs teik atraideita i teik aicynōta itū pogosta tīsu ar itaidim leidzeigim prasiejumim vairs iz prīšku gribāņ naapgryutynōņ. Bez tō, vārā jemūt Jākuba Gaļvená napīklōjeigūs lomōšonōs vōrdus pret pogosta tīsu, itei pogosta tīsa

trešā kōrtā,

nūsprīdusá ir tam Jākubam Gaļvenám jō lomōšonōs deļ pret itū pogosta tīsu cītuma strōpi nu divom dīnom pi maizis i iudiná.”

Sprīduma gols Jākubu tai satrīcá, ka jys, tū dzierdādams, pavysam nūbōlāja. Madá tik naapdžeiba. Kazaks izvādá obejus ōrā i nūsādynōja sīnys molā iz sūlená.

Rūzeitá, kurs itō sprīduma nabeja parakstieņs, sacāja Jākubam:

— Bet tu tok izjimsi namīru pret itū sprīdumu?

Jākubs stōvāja kai māms.

— Nu to as tovā vītā mekleišu skaidreibys lītā, sacāja Rūzeitá.

— Kazak, īliņ jū iz divom dīnom pi maizis i iudiná! pavielāja Blōčš.

Rūzeitá raudzāja kū storpā runōņ.

— Vād jū iz munys atbiļdeibys! saucá Blōčš.

— Iz mūsū atbiļdeibys lai ryuc sovys divys dīnys! pyutá leidza Stabulá.

Kazaks sōcá giutīs klōt Jākubam. A tys nakustāja ni nu vītys. Rádžādams tū, Blōčš, klīdzá: cylvāki, paleigā! Kaseklis ar sovīm puišim beja klōt. Lai gon Jākubs beja vacs cylvāks, bet jys lītōja vysu

spāku, cik viņ jam tys beja. Lobu prōtu jys sova myuža golā nagribāja pījimņ taida kauna. Bet vysa tureišonōs preteim beja veļteiga. Kaseklá pulks sagrōbá Jākubu i inásá kai jāru cītumā.

Cītuma, voi lobōk sokūt putnu byura durovys (partū ka lelōkys tōs nabeja) aizataisāja aiz Jākuba, kurs par sovu laiku vāļ nikod nabeja kritņ nikaidā tīsys sūdā.

Ōrā leits gōzá kai nu spaná. Zibsnis laistājās vīnōs boltōs gunīs. Stypri spierīni gōja vīns pec ūtra. Kūka tīsys noma ustoba leigojās vysūs pamatūs. Dūmōt, ka poša doba beja sažadusmōjusá par varmōceibu, kurys patiseibys līcynōtōju īsprūstōja cītumā... Spierīņš aiz spierīnā, dūmōt, ka gribāja salauzāt durovys Jākuba cītumam...

Blōčš i Stabulá mátá krystus, beidamīs peļneitō spierīnā. Klutcē beja sazaviļčš komulī, moziņks kai ezeitņ, i ileidņ koktā. Krystu māsņ pec sovu draugu pasōcīnā jam kai izgleitōtam cylvākam beja kauns, koč gon sirdņ jam treisāja kai jāram.

Taidā nagaisā vysai tīsōšonai beja jōmat mīrs. Kū varāja itá sprīšņ, kod doba beja tik dusmeiga, tik apkaitynōta! Ilgi trokōja nagaisš, cikom beidzūt pamazom apryma. Tīsinīki izkleida...

Saulá beja jau nūgōjusá. Tik tymsi-sorkoni, gondreiž ašņaini stori sōvās caur tymsijīm mōkulim vokorūs. Styprs, vāss viejenš dzonōja saplūseitūs padebešus, kuri beja nu mīga iztraucātīm iudinā putynim leidzeigi, pyuļu pyulim grīzās, spōrnus kuldami, cyts caur cytu jaukdamīs i dzonōdamīs. Tū izskots ni šalņenis napalyka vīnaidš. To rādžāja brīsmēigus zyrgus, to garys kamieļu karavanys, kurys apkrautys vylkōs pa zylū tuksnesi... Iz ŗaizis sazacālā vīsulņ. Smīļkšu padebeši apbārā vysu dzeivū... Vairs tik rādžāja plykōs, augstōs, rūbōtōs radzis viņ... To otkon pazarōdāja garons golds, pi kura sādāja trejs veiri, atsaspīduši iz aukiuņom, catūrtīs dūmōt, ka stōvāja. To otkon pazacālā brīsmēigs putyns ar ierglá izskotu. Tys spōrnus izplietņ augdams auga, tod attaisiejņ

kņōbi, trejs nu itīm veirim sakņōbá gobolūs, — pa prišku golvu, tod kryuṭš, tod vysu goldu. Catūrtijam ierglis pazacālá par golvu i aizalaidá, pa prišku atmasdams vīnu spōrnu, tod nūlykdams pakryutī kņōbi, tod savinōdams ūtrū spōrnu ar ásti, — piedeigi sazateidams komulī, cikom beidzūt vyss pazuda, ģmaudams cytu maineigu čāmu pulkā...

Pylnēs, spūdriš mienesš, kai uzvarātōjs pazarōdāja namīreigā, pirmeiṭ tik dzili aizkaitynōtā dobā! Bierzá i mežš apklusa. Nūzastōja golūtneitá pec golūtneitis. Vairs tik grīzā brīdāja labeibu. Myglys pyulini kai bīdaklu bori sazacālá nu upmolys i nu grōvim. Tī vylkōš tyvōk, vys cīžōk kūpā, sagdami i teidami naatškatynojamā komulī tymsu, dziļu nūslāpumu... Vysapleik beja tik dziļš mīrs, tik plots, bezgaleigs, ka cylvākam apryma nu kaisleibu i ģnaida savīņņōta sirdš, apkusa ģiutys i grībājās ar lobu prōtu grimṭ itymā myužēigā, bezgaleigā mīra kliepī...

Ni skanis, ni trūkšnā! Tik pīkusušys váceitis sūli ģiutami dobys mīga laikā. Tei nūzapyuš, vaid, raud, — varbūt kūpā ar kaidu ūtru, kuram ari itei klusō naktš nanas mīra — i jōš nūpyutys gon laikam vīneigōš, kurys traucej itū napūstamū, varūneigu mīru... jōš osorys vīneigōš korstōš laseitis vāsōš rosys laseišu pulkā!... Itū svātū, augstū mīru doba dūmōṭ kai zaimōdama rōda ģnaideigai, namīra pylnai cylvāka sirdái ... Ai, mīrs, dabasu mīrs! Kod atīsi, kod paliksi piļņeigi cylvāku sirdīs?! Kod skanās dzīsmá eņģeļu bolsūs: mīrs viers zámis — i cylvākam lobs prōts?!...

Vairōk kai goda catūrksnis pec tō beja progōjš. Novembra vyds beja atgōjš ar stypru soltumu i bez snīga. Doba leidzynōjās gulātōjam, kuram jōguļ soltā ustobā, bet kurs ar vysu mekleišonu naatrūn i naatrūn syltys apsagys. Bet dreiz̄ tei varāja sōkṭ sovu zīmys mīgu. Pamozom sōcá snigṭ. Pōrsla kryta pec pōrslys. Nu sōkuma gon tai kai beidamōš: kas gon padareišūt par boltu itik malnu zámis. Bet rádžādamys, ka nu jū ģšonys tok ir sovi panōkumi,

tōs kryta drūsōk, prīceigōk, nabiedeigōk, cikom zámá dreizi, dreizi pōrzavártá boltá, kai jaunivá kozu izvalkā, iz kurys boltōm drābjom kai mitri zori speidāja zaļōs meža skuji i zami bryuklōji...

Pa tymsa, moza piertš lūdzená saryusiejušōm ryutim vārās itymā snīga pōrslu doncōšonā viejī vaca sīvitá, mýsu pazeistamō Madá. Jei beidzamā laikā ciži vaidāja ar sovu vacū pakryutš sōpi. Veceigs veirītš turāja bļūdeni ar syltu iedīni rūkā i snīdzá tū vōjjai. Tys beja Jākubs.

— Oi, Jākub! Voi maņ nu tovys nabadzeibys jōād?

— Ād, viņ, asu tok bogotōks nakai tu! Atbiļdāja jys, kai smītīs taiseidamīs.

— Gon jau zynu tovu bogoteibu. Táv pošam tik kai ir vāļ kū mutī bōzť. Nu tō poša cītuma laika jau esi pavysam kai pušmirš.

— Ād, viņ, narunoj par tū vairs ni vōrda, Kas jau maņ, vacam cylvākam, par tū bādys. Voi ģleinu valānom ar gūdu, voi ar kaunu. Kod smiļkšu kaļnenš býš apzasylnōjš, tod nivīns vairs navaicōš, kas zam to atsarūn. Sōp jau tik viņ ilgi, cikom viers zámis — gon jau tū pōrcīssi.

— Tai jau as tevi ģdzeišu nabogu mōjī, sacāja Madá.

— Nu, ka cytaiži navarāsim, ģsim tod obi, atsacāja Jākubs. Bet sevá deļ tu pōrōk nabādoj. Rūzeitá stypri apsūlāja, ka gōdōšūt, lai vysa veira nauda teik táv atpakaļ. Tod Blōčam i Stabulái býšūt jōmoksoj. Ari cytaiži jīm gon laikam vairs nabýšūt tik jauki.

Vāļ jau Dīvs dabasūs; tys sprīž sávkuram sovu tīsu, sacāja Madá.

— Bet jam tok, Mađ, i raug āšt. Ka tik moz iessi, to jau pavysam naiztureisi, skubynōja Jākubs.

— Kas jau, Jākub, par munu iztureišonu. Voi nōvá reit, voi pareit. Maņ cīži žāl, ka as táv tagad par nostu, Tovā maizī, tovā peļneitā pajumtī (pi itīm vōrdim váceitá sōcá raudōť).

— Jam viņ, narunoj par tū.

- Maņ pošai dāls! Madá raudōdama runōja tōļōk.
- Napīmiņ jō! sacāja Jākubs i spīdā jai blūdeni i lizeiku rūkā.
- Vōjineica paklausāja i sōcá āšt. Bet rōdājās, ka kimūss sprīžās jai koklā.

* * *

Varāja bīt kaida nedelá pagōjusá, kod pec pyrmō bīzō snīga pazasōcá styprs soltums.

Vīnā nu pecpušdīņom, kod Jākuba nabeja sātā, Madá jutōs kai lobōka. Apzavylkusá jei taisājās izī. Beja nūdūmōjusá īt da Rūzeitái, lyugt, lai jys iz apsūleitōs veira naudys riekina aizdūd kaidu mozumeni, ar kū viļktis pošai. Āšt nu Jākuba nabadzeibys izarōdāja jai par napanasamu gryutum. Ka Jākubs bītu bejš sātā, jys gon tō Madái nabītu atļōvš. Bet saiminīks tū beja tōli aizsyutiejš; jys tik vāļ ūtrā dīnā varāja īt atpakaļ. Tū zynōdama, Madá, nu cytim sietinīkim naivārōta, izgōja. Vāzu beja pajāmusá rūkā i vylnaineiti izsagusá iz plōna kažucená. Gōja, gōja vaideidama, pa řaizái apzastōdama i nu caurdurys atjymtū dvašu īgiudama. Leidz Rūzeitis sātai beja vāļ jōit verstys pīcys. Ceļš iz tīni gōja caur lelu bierzi, jauktu nu ágļom i bārzim. Tivleiņ aiz bierzis, molā, dzeivōja Blōčš. A leidz Rūzeitái beja vāļ jōit ūtra pusá celá. I Pītereitš dzeivōja vāļ pi Blōča, kuru nazynoms, kaidu īmesļu deļ, Blōčš tik ilgi turāja pi sevá.

Beja apzamōčš. Gryuti mōkuli, kai svyns, gulāja par bierzis golūtņom. Krāsla sōcá jau māstīs.

Bīzi viņ atsapyušūt jau Madái bierzī īejūt mātās tymss. I caurdurys i soltums sōcá jū styprōk mūcā. Labi parādzādama, ka soltuma i caurduru deļ naspāš nūiņ da Rūzeitái, jei nūdūmōja grīztīs atpakaļ. Beja jei daudz, ka trešu dali celá nūgōjusá. Dvašu īgiudama deļ atpakaļ īšonys jei apzasāda zam kaidys vacys, zorainys áglis. Īzatyna cīžōk vylnaineitī i sōcá dūmōt par sovu biedeigū myužu.

Pec laimeigys bierneibys i jauneibys tik biedeigs vacums!

Kai sapynā jei rādžāja sevi kai gonu maitini, kura dzīdōdama i lākōdama ganāja pa bierzeiņom raibaleitis-gūtenis. Kod gōja maitys kōrtā, tod puškōjās, tod štātājās, tod cerāja — gōja kunga ceļūs, kunga volokūs. I lai gon gryuši beja jōstrōdoj, bet dzīsmis dzīžut rodōs vīglums, — dzīžūt dzīsmis kūpā ar puisiņim — nabiedņikim i ar jū — lobū Teni — kurs arvīnu jai paleidžāja, pakolpōja, īzalaidā runā, jūkūs, doncōšonōs... Da, tys beja tys patš, kurs sūlāja ar jū kūpā kai veirs staigōt myuža ceļu, bet beja atstōjš jū vīnu, patš jau agrōk izbāgdams nu celā gryutumim... Tod gōja vīntuli, biedeigi atraitnis godi, kurymūs sirdš vys vāļ cerāja iz lobōkom dīnom, iz dāla atspaidu vacuumā. I kū gon beja sagaidiejusā nu ito dāla, kura mōtis sirdš vāļ tagad napōrstōja mīlāt? Sirdš jai dzili aizaspāja. Sōpeigi, nōveigi dyurīni skrāja jai caur sirdi. Samaná sōcā gaisņ. Sapynam leidzeigs čāms tai rōdājās...

Beja patš pavasarš. Snīgs tik kai beja nūkusņ. Sauleitā speidāja tik sylti, tik gaiši, ka itys syltums i gaisums spīdās da pošai sirdāi. Vysapleik dziedāja putynu dzīsmis, olūtu i strautu jautrū čurksteišonu, burbuļōšonu i klunkšķeišonu. Poša ar Pītereiti beja aizgōjusā iz pūru, kryušu zōļōs. Ībrydusā pūrā jei plyucā zolis, a Pītereitš sādāja molā i ādā pūra molā salaseitōs dzārvīnis. Zōļu kliepi pīplyukusā jei izgōja molā i prasāja nu Pītereiša: kū to tu dori, dielēņ, voi āstš gribīs? I, atbīldis nanūgaidiejusā, izjāmā nu kuleitis maizi, svīstu i gabaleni apsmieriejusā vaicōja: voi maņ ar, dielēņ, dūsi nu tō nūkūst? I Pītereitš, tō pavysam naaizticņ vysu gabaleni snādzā mōtāi, saceidams: jam, mōt, vysu! Mōtā pīspīdā Pītereiti pi kryutim i prīcōjās: kaidis maņ lobs dāls; tys gon vacuumā dūš mōtāi maizi! Lelā mōtis mīlesteibā jei spīdā tū vys cīžōk, vys styprōk pi kryutim. Rūkys jei apveja ap puisānu. Rōdājās, ka tagad nikaida vara navarātu jūs škiert. Vyss cyts jai apleik izdzysa, pagaisa, tik viņ sirdš, mōtis sirdš izplyudā naizbeidzamā mīlesteibā pret sovu bārnu

— cikom gōja pādejīs sōpu dyurīņš, kurs itū sirdi padarāja par klusu iz myužeibu.

Vīna cylvāka dzeiveiba kai susātivs beja izdzysusá, nūskaniejusá kai atbaļšš mežā...

Izlácá reita saulá, speidūša, myrdzūša. Snīga mōtis boltō saga laistājās vysaidūs dōrgakmiņūs. Lykōs, ka itei soltō, speidūšō bogoteiba miedāja bōlū vácineitis seji, kuru nabadzeiba beja īdzynusá nōvī.

Dīna nu jauna sōcá sovu ceļu ar ryuþom i namīru — a vīna sirdš, izvōrgusá, izacītusá, tagad beja īgōjusá mīrā...

* * *

Pa bierzi dzierdāja trūkšņainu braucīni. Bierzī tōli atskaneidams ryucá ilķša zvons, pleikšāja peicka. Braucieji tyvōjās kaidai vītai, ap kuru vōrnys čārcá, pyulim viņ grīzās gaisā i cālā dažaidu trūksni. Braucieji caur itū palyka uzmaneigōki i apzastōja. Tī beja — Blōčš i Stabulá, kurus Pītereitš vādá iz draudzis tīsu.

— Áj tok tyvōk i pazaver, kas tī ir taidš, sacāja Blōčš Pītereišam.

I tys īt steivim, baileigim sūlim, cikom, beidzūt, aizaklīdzš kreit pi zámis: oi Dīveņ, tei jau mōtá!

Niu i Blōčš ar Stabuli pīit tyvōk i rādž. Jī verās vīns ūtram acīs, ni vōrdená narunōdami. Bet dāls pi izdzysušys mōtis mīsys nūzametš rōda iz Blōči:

— Verīs, tū tu padarieji, mani apmōneidams, tāva naudu izšmaukdams! Paturi i sovu blieža moksū!

Blōčš i Stabulá cīš klusu. Kai līkās, Kaina apziná līdz jīm runōt preteim... Klusu cīsdami jī aizbrauc... Dāls palīk pi mōtis...

Styprs viejš pyutá nu draudzis tīsys. Tys apgōzá Blōči, aizpyutá Stabuli i apvālá Kluci. Caur Rūzeitis gōdōšonu daudz tymsu, nataisnu lītu gōja gaismā. Izarōdāja, ka Pītereitš nu Blōča nabeja vairōk dabōjš, kai tik tūs desmit rubļus. Vysu cytu beja paturiejš Blōčš ar draugim. Seviški bōriņu montys natyka uztycami vaļdeityš.

Lai itū iztryukumu dabōt atpakaļ, vajdzāja giutīs pi montom Blōča i Stabulis, kurs taipaņ vysur beja pyuņš leidza. Pavasarī tīm obim beja nūlykti torgi. Kluci par nakōrteigu rokstu vesšonu i dažaidu naudu izkrōpšonu pogostam i pogosta lūceklim atcālā nu omota. Bez tō vysim jīm vāļ draudāja peļneits tīsys sūds. Rūzeiti vīnbalseigi īcālā par prišksādātōju, Ar jō paskubynōšonu tyka īvieleiti taidi veiri tīsys omotā, kurim ryup taisneiba. Ar tū laiku, kod Rūzeitā ijāmā tīsys prišksādātōja omotu, vōrnānīšim izplauka jauna, lobōka i sadereigōka dzeivá. Viņ krūdzinīks žālōjās, ka tam tīsys dīnā moz peļnis.

A tagad atpakaļ pi mōtis i dāla!

Beja svātdīnā. Kopu zvons beja nūskaniejš. Pi aizmasta kopa, par kuru viejš dzyna snīga pyutīni, stōvāja divi veirīši. Vīns vacs, iz vāzys atsaspīdš, — ūtrs jauns, iz krysta izametš. Vacīs aiz raudom treisūsā bolsā, kai lyugdamīs, runōja:

— Niu mōtis kopā sōč lobōku dzeivi! As dreiž sovys dīnys itāpaņ kur nibejš pabeigšu, a tu stōveisi vīns patš pasaulī. Sorgīs nu taida celá, pa kuram leidz šam staigōji. Redzi, kaidš tam gols! Verīs, ka itys patš kops tevá postora dīnā naapsyudz leidza ar tīm, nataisnim tīsnešim, kuru sirdš itō kopa smīļktš spīsš kai akmiņu slūgs. Vāļ táv ir laiks izalobōt... Runōtōjš beja Jākubs.

Ūtrs, jaunōkīs — Pītereitš — bez pōrstōšonys raudōja. Koč vāļ vīnu vōrdeni varātu as runōt ar mōti! Kab jei koč vīnu vōrdeni pasceitu, ka ir maņ pīdavusá...

Par veļti! Kops palik māms... Tik viejš kūkūs, kai dziedājās, šalčá dzīsmis vōrdus:

Vāļ mīļoj, cikom milāt spáj,
Vāļ mīļoj, cikom laiks ir vāļ;
Jo atīš laiks, jo atīš laiks,
Kur táv pi kopim bjš tō žāl.

L. n. 2.50